

EÜL platvorm Riigikogu valimisteks 2019. aastal

Vastu võetud üldkoosoleku poolt **10.06.2018**

Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) on üliõpilaste katusorganisatsioon, mille eesmärk on esindada Eesti üliõpilaste hariduslikke ja sotsiaalmajanduslikke huve ning kaitsta tudengite õigusi. Seoses 2019. aasta kevadel toimuvate Riigikogu valimistega on EÜL kirja pannud ootused järgmise Riigikogu koosseisu tegevusele haridus- ja teadusvaldkonna suunal.

1. KÕRGHARIDUSE RAHASTAMINE

1.1. Oluliselt tuleb suurendada riiklikku rahastust kõrgharidusse tagamaks kvaliteetne õpe ja teadus eesti keeles ning õppejõudude palkade tõstmiseks konkurentsivõimelisele tasemele. Seejuures peab kõrghariduse peamine rahastaja olema jätkuvalt riik, mis tähendab, et vältima peab kõrghariduse rahastuse kasvu tudengite majandusliku koormuse suurendamise arvelt.

Tasuta kõrghariduse reformist on möödunud liiga vähe aega, et läbi viia reformi mõjude hindamist, kuna selle põhjalt ei ole võimalik teha kaugeleulatuvaid järeldusi. Muudatuste tegemine (näiteks õppe tasuliseks muutmise näol või üliõpilaste panuse suurendamise näol) ilma eelnevatele analüüsidele ja mõjude hindamisele tuginemata on ennatlik ning seda tuleks kindlasti vältida. Õppemaksud statsionaarses täiskoormusega õppes, mis tahes kujul, suurendavad sotsiaalset ebavõrdsust takistades võrdset ligipääsu kõrgharidusele ning raskendades seeläbi kõrghariduse omandamist. Selle asemele on vaja võtta ühiskondlik hoiak, millega toetatakse tasuta kõrgharidusõpet ehk riiklikku rahastamist mahus, mis võimaldab pakkuda kvaliteetset kõrgharidust ning toetada tiptasemel teaduse tegemist.

Eestikeelsete õppekavade ja teaduse säilitamise huvist lähtuvalt kaaluda kõrghariduse rahastamise sidumist eestikeelsetel õppekavadel õppivate üliõpilaste arvuga. Hetkel on trend ingliskeelsete õppekavade laialdasele levikule, mis omakorda toob kaasa eestikeelsete õppekavade sulgemise. Kui kümme aastat tagasi oli ingliskeelseid õppekavu veidi üle paarikümne ja 2016/2017. õppeaasta alguses üle 80 (neist magistritasemel 64 e ligi neljandik kõigist magistriõppe õppekavadest), siis 2017. aasta maikuu seisuga oli neid juba üle 100, kusjuures magistriõppe tasemel oli ingliskeelseid õppekavu 70 ehk 30% kõigist magistriõppe

õppekavadest.¹ Ingliskeelsetel õppekavadel on 2016/2017 aasta seisuga kaks kolmandikku üliõpilased rahvusvahelised üliõpilased.²

Eelpool kirjeldatu tagajärjeks on kõrgetasemelise teaduse ja kõrgharidusõppe kadumine eesti keeles, mis seab pikas perspektiivis ohtu eesti rahvuse, kultuuri ja keele säilimise. Täna on eestikeelse üliõpilase marginaaliseerimine viidud punkti, mida ei saa enam õigustada. Eestikeelse tudengi koolitamine peab olema väärtustatud rahaliselt või muul moel, suuremal määral kui täna, arvestades, et hetkel on ainuke mõõdik, milles eestikeelisel kaval õppivate tudengite arv sisaldub, tulemusnäitaja vastutusvaldkonnas õppivate tudengite arvust, olgu nad siis eesti- või inglisekeelset kaval. Seetõttu tuleb luua mehhanism, kuidas üliõpilased saavad nii-öelda jalgadega hääletades mõjutada kõrgkoolide rahastust (kas näiteks on määrav eestikeeles õppivate õppurite arv, hindamised teatud perioodi tagant ja selle mõju tegevustoetusel või muu).

Siiani on Eesti eelkõige keskendunud vajaliku infrastruktuuri ja aparatuuri olemasolu tagamisele, nüüdsest aga on äärmiselt oluline pöörata tähelepanu haritud inimressursi kindlustamisele ehk meie teadlastele, nende koolitamisele, põhjaliku erialase kogemuse andmisele, konkurentsivõimelise töötasu pakkumisele.

1.2 Riikliku teadusrahastuse puhul peab olema kindlustatud selle mahu stabiilne suurenemine, et aidata tagada TAL kvaliteet, teadustaristu ülalpidamine ja akadeemiline järelkasv.

Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegias püstitatud eesmärk tõsta 2015. aastaks teadus- ja arendusrahastust riigi ja kohalikust eelarvest 1%-ni SKPst ja seda edaspidi seal ka hoida ei ole täitunud ka mitte 2018. aastaks. Samas on avaliku sektori teadustöö üks kõige enam konkurentsile avatud töövaldkondi³, mille tõttu võib teadus- ja arendustegevuse riikliku rahastuse samal tasemele jäämise jätkumisel, senise poliitika jätkumisel suureneb seni märgatav andekate teadlaste Eestis lahkumine riikidesse, kus teadustegevus on rohkem väärtustatud. Teadustegevuse kvaliteet omab mõju ka tudengite otsusele Eestis õppima asuda, olgu nad siis kohalikud või välismaised talendid.

2. KÕRGHARIDUSE KVALITEET

2.1. Üliõpilased peavad olema kaasatud kõrghariduse kvaliteedi kindlustamise protsessidesse – järjepidevalt ning kõikidel tasanditel. Seejuures peavad vähemalt ⅓ kõikidest otsustuskogust koosnema üliõpilastest.

Üliõpilastel on raske oma häält kuuldavaks teha ning neid/kõrgkooli puudutavaid otsuseid mõjutada, kui üliõpilaste piisav esindatus pole otsustuskogudes tagatud. Lisaks otsustuskogus olemisele, peavad olema tudengid kaasatud koosolekutele, kus otsustuskogusse minevaid teemasid arutatakse.

2.2. Osakoormusõpe peab olema tasuta.

Eestis kuulub Eurostudenti uuringu riikide hulgas madalaima osakoormusõppe tudengitega osakaaluga riikide hulka, samas kui töö käivate tudengite osakaal on Eestis Saksamaa järel

¹ Kreegipuu, T. HTMi aasta-analüüs 2017. Eesti hariduse viis tugevust. Välisüliõpilased Eesti kõrghariduses. Lk. 7. [<https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/valisuliopilased.pdf>]

² Kreegipuu, T. HTMi aasta-analüüs 2017. Välisüliõpilased Eesti kõrghariduses. Lk 8. <https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/valisuliopilased.pdf>

³ Koppel, A. Kulutused teadus- ja arendustegevusele: investering tulevikku. Eesti teadus 2016. Eesti teadusagentuur. 2016. – http://www.etag.ee/wp-content/uploads/2014/01/TA_teaduskogumik_veeb.pdf

kõrgeim.⁴ Kõrghariduskorralduses, kus üliõpilaselt on tasuta kõrghariduse omandamiseks nõutud täiskoormusel õppimist, peaks üliõpilaste sotsiaalsete garantiide süsteem võimaldama ka mitte tööl käia. Praegusel juhul ei võimalda sotsiaalsed garantiid tööl käimist vältida. Samal ajal on kõrgkoolidel suur surve toota nominaalajaga lõpetajaid, mis loob olukorra, kus õppekvaliteedis järeleandmine ei ole vältitav nii kõrgkoolide kui üliõpilaste perspektiivist. Selline tendents on EÜL-i nägemuses ohuks nii kõrghariduse kvaliteedile Eestis kui ka meie ühiskonnale tervikuna. Seetõttu peaks sotsiaalsete garantiide süsteemi arendamise kõrvalt muutma ka kvaliteetse kõrghariduse omandamine võimalikuks ka tööl käivate üliõpilaste jaoks, läbi võimaluse omandada tasuta kõrgharidust osakoormusõppes.

2.3. Tagada õppejõudude täiendõpe ja õpetamisoskuse⁵ järjepidev arendamine, mis hõlmab endas keeleoskuse ja pedagoogiliste meetodikate omandamise taseme tõusu.

EÜL leiab, et õppejõudude professionaalne areng peab olema süsteemne ja pidev protsess. Ainus viis, kuidas täiendõpe Eestis saab areneda jätkusuutlikuks ja töötada pidevalt eesmärgipäraselt, on näha seda üleriigiliselt eraldiseisva ja prioriteetse valdkonnana. Oluline on luua üleriiklik arusaam ja raamistik õppejõudude täiendõppe olemusest, mis jätab kõrgkoolidele võimaluse täiendõppesüsteemi paindlikuks ning kõrgkooli eripärasid arvestavaks rakendamiseks. Samas peab see raamistik tagama kvaliteedi piisavalt konkreetsete eesmärkide ja indikaatoritega. Taoline üleriiklik arusaam õppejõudude täiendkoolitusest peab olema reguleeritud läbi kõrgharidusstandardi, milles seni on kehtestatud õppejõude puudutavad akadeemilised nõuded.

- Tagada õppejõudude piisav keeletase, mis võimaldab neil anda loenguid ka rahvusvahelistele üliõpilastele.
- Täiendõppesse on eriti vaja kaasata õppejõude, kellel ei ole iseseisvalt seni olnud motivatsiooni või soovi täiendõppes osaleda. Seda kaasamist on võimalik soodustada läbi täiendõppe arvestamist olulise osana õppejõudude atesteerimisest. Täiendõppes osalemist motiveerib täiendatava valdkonna väärtustamine riigi ja ülikooli poolt.
- Kehtestada riiklik õppejõu kutsestandard, mille eesmärk on toetada õppejõu pidevat professionaalset arengut.
- Siduda atesteerimine ja uute ametikohtade täitmine lisaks teadustöö võimekusele vastavalt ametikoha õpetamistöö osakaalule ka tasemel õpetamisoskusega.

2.4. Vähendada õppejõudude ja juhendajate ülekoormust ning tagada suurem paindlikus õppe- ja teadustöö koormuste osakaaludele.

Õppejõud ja juhendajad on tihti koormatud liigse bürokraatiaga, mis tuleneb nii projektipõhisest teadusest (projekti koostamine, aruandlus jmt), kui ka kõrgest administratiivtöö koormusest (õppekavade kureerimine, aruandlus jne). Selle võrra jääb teaduse ja õpetamisega sisuliselt tegelemiseks vähem aega, kui õppejõult või juhendajalt tegelikult oodatud on. Samuti ei ole kehtestatud juhendatavate piirmäära, mistõttu võib juhendajatel olla juhendatavaid väga palju, mille tagajärjeks on ülekoormus ning juhendamise kvaliteedi langus. Liigse koormuse probleemi lahendamiseks on vaja tagada piisav õppejõudude ja juhendajate arv nagu ka abi akadeemilistele töötajatele tugitöötajate näol. Õppejõu karjääriredelis edenemisel ei tohi teadustöö väike maht õpetamise koormuse kõrval saada takistuseks kõrgemalt astmele

⁴ German Centre for Higher Education Research and Science Studies (DZHW) (Ed.) (2018). Social and Economic Conditions of Student Life in Europe: Synopsis of indicators. Eurostudent VI 2016-2018. W. Bertelsmann Verlag. Lk 94, 132.
http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EUROSTUDENT_VI_Synopsis_of_Indicators.pdf

⁵ Tutvu ka EÜLi nägemusega [õppejõudude täiendkoolitusest ja õpetamisoskuse arendamisest](#).

tõusmiseks. Samas peab karjäärimudel olema võimalikult paindlik, et suurema õpetamise huviga õppejõud, saaksid soovi korral teadustööd minimaalselt teha.

2.5. Kindlustada õppejõudude järelkasv.

Pedagoogiliste oskuste omandamine peaks olema oluline ka väljaspool täiendõpet. Õpetamisoskuse põhitõdede omandamine peab olema kohustuslik osa doktorantuuri läbimisest. Oluline on ka nende oskuste praktiline arendamine läbi eneseanalüüsi ning praktikate vahetamise kaasõppejõudude vahel. Selles süsteemis osalemine peab olema oluline osa õppejõu karjäärist ning arvestatud ka atesteerimisprotsessis. Laiendada kõikidesse kõrgkoolidesse õpetamise hea tava⁶.

3. ÜLIÕPILASTE SOTSIAALSED GARANTIID

EÜL peab oluliseks kõigile võrdsete võimaluste pakkumist kõrgharidussüsteemi sisenemisel ja seal püsimisel. Eesti erinevatest piirkondadest tulevatel õppuritel peavad olema võrdsed võimalused kõrgharidussüsteemi sisenemisel, sõltumata nende sotsiaalsest või majanduslikust staatusest.

3.1. Üliõpilaste sotsiaalsete garantiide süsteem peab olema seotud kõrghariduskorraldusega, paindlik ning kooskõlas tudengite tegelike vajadustega⁷.

Toetused peavad olema piisavad täitmaks sotsiaalsete garantiide süsteemi eesmärgi – kindlustama kõigile ligipääsu kõrgharidusele ning võimaldama täielikult õpingutele pühenduda. Toetused peavad tagama piisava sissetuleku, et katta üliõpilaste õppimis- ja elamiskulud. Õppelaen peab praegusest nii-öelda tarbijalaenu muutuma tegelikult sotsiaalseks garantiiks, mis on õpingute ajal tekkivate elamiskulude katmise üks loomulik osa.

Sotsiaalsed garantiid peavad olema piisavad selleks, et võimaldada üliõpilastel ülikool lõpetada nominaalse õppeajaga. Selleks on vajalik, et süsteem oleks vastavuses erinevates õppeastmetes õppivate ja erineva sotsiaalmajandusliku taustaga tudengite vajadustega. Sotsiaalsete garantiide süsteem peab olema paindlik ehk kujundatud viisil, mis võimaldab kohanduda muutustega. Sotsiaalsed garantiid (seal hulgas vajaduspõhine õppetootus) peavad olema tagatud ka rahvusvahelistele tudengitele. Samuti peavad rahvusvahelistele tudengitele olema tagatud võrdsed võimalused (seal hulgas ingliskeelne arstiabi) eesti tudengitega.

Paindlikkuse saavutamiseks tuleb võtta üliõpilaste toetuste taotlemisel kasutusele perekonna mõiste Sotsiaalhoolekandeseaduse⁸ tähenduses, mille kohaselt loetakse perekonnaliikmeteks samas eluruumis elavad ühise majapidamisega abielus või abieluga sarnanevas suhtes olevad isikud; esimese ja teise astme alanejad ja ülenejad sugulased; muud isikud, keda seob ühine kodune majapidamine. Seejuures loetakse perekonna koosseisu kuni 24-aastane põhikoolis, gümnaasiumis või kutseõppeasutuses õppiv õpilane ja kuni 24-aastane ülikoolis, rakenduskõrgkoolis või kutseõppeasutuses õppiv üliõpilane juhul, kui tema rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressiandmed langevad kokku eelpool nimetatud perekonnaliikmete elukoha aadressiandmetega.

Regionaalsete tõrgete leevendamiseks tuleb riigil arendada täiendav toetussüsteem

⁶ Tutvu ka Tartu Ülikooli [Õpetamise hea tavaga](#).

⁷ Tutvu ka [Eurostudent 2016 raport](#).

⁸ [Sotsiaalhoolekandeseadus, § 131 lõiked 7 ja 8](#).

õppetoetuste raames, mille eesmärk on toetada kõrgkooli asukohaga võrreldes teistest regioonidest tulevaid õppureid.

3.2. Õppelaen peab olema tagastamatu toetusena üliõpilaste toetussüsteemi loomulik osa.

Praegune Eesti õppelaenu süsteem ei tööta toetusmeetmena. Õppelaen, kui üks osa üliõpilaste sotsiaalsetest garantiidest peab olema ligipääsetav kõigile üliõpilastele hoolimata sotsiaalmajanduslikust taustast ja olema piisavalt paindlik võimaldamaks õpingute jooksul tööl käimata realselt ära elada. Selleks peab õppelaenu süsteemi kardinaalselt ümbermõtestama, sealjuures pöörates tähelepanu üliõpilaste reaalsetele vajadustele. Hetke kõrghariduskorralduse juures on üliõpilastel vajadus kahe erineva õppelaenu järgi - õppelaen toetamaks õpingute ajal ära elamist ja õppelaen õppemaksu maksmiseks. Seega peab õppelaen summaarselt olema kooskõlas reaalsete vajadustega. Samuti on oluline, et õppelaenu ligipääsetavuse aspektist kaotada kahe käendaja nõue, mis on ligipääsetavust tugevalt takistav suure osa tudengite jaoks. Eesti õppelaen hakkab rahvusvahelises võrdluses silma ka oma kõrge intressimääraga (Eestis 5%, enamikes Euroopa süsteemides 1-2%) ja lühikese tagasimakseperioodiga.

3.3. Kõigile üliõpilastele, sh rahvusvahelistele üliõpilastele, tuleb riigi poolt tagada ravikindlustus kogu kõrgkooli immatrikuleeritud aja jooksul, sh akadeemilise puhkuse kestel.

Hetkel ei võimalda riik akadeemilisel puhkusel olevatele üliõpilastele tervisekindlustust (välja arvatud kui akadeemiline puhkus on võetud tervislikel põhjustel), mistõttu ei saa akadeemilist puhkust kasutada millekski muuks (õppimine, teadustöö või vabatahtlik töö) kui töötamiseks: vastasel korral peab tudeng elama ilma ravikindlustuseta. See aga moonutab kogu akadeemilise puhkuse olemust. Tervisekindlustus peab olema seotud üliõpilasstaatusiga.

3.4. Tagada akadeemilise puhkuse ajal võimalus sooritada õppeaineid vähemalt 50 protsendi ulatuses semestri või õppeaasta õppeainete nominaalmahust.

EÜL soovib taastada varem kehtinud akadeemilise puhkuse ajal ainete sooritamise võimaluse. EÜL leiab, et praegune süsteem on üliõpilasi diskrimineeriv ning kõigil üliõpilastel peavad olema võrdsed võimalused akadeemilise puhkuse ajal õppetöös osalemiseks ning piiratud mahus õppeainete sooritamiseks. Seejuures ei ole oluline, mis põhjusel üliõpilane akadeemilisele puhkusele läheb. Akadeemilise puhkuse ajal peab olema võimalik sooritada õppeaineid vähemalt 50 protsendi ulatuses semestri või õppeaasta⁹ õppeainete nominaalmahust. Akadeemilisel puhkusel õpingute eest tasumine sõltub sellest, kas üliõpilane maksab õppemaksu või mitte. Seejuures tuleb vältida täiendavaid lisatasusid.

3.5. Üliõpilaskonna juhatuse liikmele peab võimaldama õpingute nominaalaja pikenedmist võrdeliselt ajaga, mille jooksul üliõpilane panustab üliõpilaselu korraldamisesse.

Üliõpilaskonna esindamine kõrgkooli tegevuses on täiskohaga töö. Selleks, et paremini panustada kõrgkooli tegevuse arendamisse ja tudengite esindamisse, peavad üliõpilaskonna juhatuse liikmed saama oma tegevuse ajaks vabastuse õpingutest. Vastasel korral tegeletakse esindamisega õpingute (ja puuduliku sotsiaalsete garantiide süsteemi tingimustes ka töötamise)

⁹ Vastavalt sellele, kas akadeemilist puhkust võetakse üheks semestriks või terveks õppeaastaks. Ühe semestri kestva akadeemilise puhkuse korral oleks vähemalt pool semestri nominaalmahu ainepunktidest ehk vähemalt 15 EAP-d ning terve akadeemilise aasta pikkuse akadeemilise puhkuse korral 30 EAP.

kõrvalt, mis oluliselt vähendab üliõpilasesindajate võimalusi panustada kõrgkooli arengusse ja taandab nad otsustele kaasajaatajateks.

3.6. Doktorantide sissetulek tuleb võrdsustada vähemalt keskmise palgaga.

Eesti Noorte Teaduste Akadeemia teadlaste¹⁰ hinnangul on suur oht, et paljud lähevad pigem välismaale pingeavavamalt teaduskarjääri ja avastusi tegema, kui Eesti ülikoolid ei loo andekatele teadlastele kindlaid karjäärimudeleid, mis vähendaksid teadusrahastuse saamise ebakindlust. Doktorantuur peab olema riigi poolt väärtustatud ja doktorant peab saama end tunda spetsialistina, kes ta ka on. Doktorantuuri väärtustamiseks peab doktorandi sissetulek olema õpingutele pühendumiseks ja nominaalajaga lõpetamiseks piisav. Riik peab motiveerima ülikoole maksma doktorantidele stipendiumi asemel palka tagamaks töötaja staatusega kaasnevad hüved (näiteks maksuerisus või tööjõu maksude katmine riigieelarvest).

3.7. Riik peab võtma suurema rolli ning suunama kõrgkoolidele rohkem raha, et erivajadustega tudengitele oleks võimalik pakkuda senisest suuremas mahus tuge.

Kuigi erivajadusega tudengeid jõuab kõrgharidusse järjest enam, siis on tugiteenuste kättesaadavus kõrgkoolides hetkel nii-öelda õhinapõhine ja tihti finantsressursi taga kinni. Suurenema peab kõrgkoolidevaheline koostöö tugiteenuste koordineerimisel ja pakkumisel. EÜL näeb siinkohal eelkõige riigi vastutavat rolli.

3.8. Erivajadustega üliõpilastele tuleb kindlustada vajalikud õppematerjalid ja füüsiline ligipääsetavus õppeasutusele, kusjuures vajalike tingimuste loomiseks minevate kulude katmise peab tagama kõrgkooli omanik. Erivajadusega üliõpilased peavad saama ise osaleda oma õppekeskkonna kujundamises.

Hetkel on mitmes kõrgkoolis teostatud analüüs õppehoonete ligipääsetavuse osas, kuid kõrgkoolide enda võimalused ja valmisolek parendada tingimusi õppehoonetes ja avalikes hoonetes kui ka ühiselamutes, on piiratud nende rahaliste vahenditega ning soovitude rakendamisest jääb vajaka.

Eesti Üliõpilaskondade Liit on seisukohal, et kõigile inimestele peab olema tagatud ligipääs võimetekohasele haridusele, sõltumata nende erivajadustest. Võrdse ligipääsu tagamine peab olema Eesti kõrghariduspoliitika üheks olulisemaks eesmärgiks. Kuna erivajadused on üks arvestatavamaid takistusi kõrghariduse omandamisel, peavad riik ning kõrgharidust pakkuvad institutsioonid soodustama sisseastumis- ning õppevõimaluste loomist erivajadustega üliõpilastele.

Erivajadustega tudengite toetamiseks peavad tagatud olema nii sobiv füüsiline (infrastruktuur: õppehooned, raamatukogu, üliõpilaselamud; õppevahendid) kui ka sotsiaalne keskkond (nõustamine, tugigrupid ja -isikud, vaba aja veetmise võimalused, aktiivses üliõpilaselus osalemine).

¹⁰ "Teaduseksperdid on aastaid soovitanud doktorantidele maksta vähemalt keskmise netopalka suurust stipendiumi, et soodustada doktorantide pühendumist teadus- ja õppetööle ([Tammaru 2016](#)). Oma kogemustest võime öelda, et 633-eurone stipendium ei motiveeri andekaid noori teadusele pühendumata, kui nad saavad erasektoris 3-5 korda kõrgemat tasu. Lisaks rahastamisele vähendab doktorantuuri jaoks sobilike noorte valikut ka 1990. aastate väga madal sündimus. Seetõttu järjest vähem tudengeid sobib oma võimete poolest doktorantuuri astumiseks." ([Noorteadlaste neli ettepanekut Eesti tippteaduse probleemide leevendamiseks](#), 11.12.2017). Tutvu ka strateegiaga [Teadmistepõhine Eesti 2013](#).

Vajalik oleks järelevalveorgani loomine, mis tagaks ühtse kontrolli ülikoolidele kehtestatud ligipääsetavusnõuete üle, samuti kaardistaks konkreetset vajadust ülikoolipõhiselt. Järelevalveorganil peaks olema võimalus mõjutada ülikoolide tegevust ligipääsetavuse konteksti arvestades (näiteks ettekirjutused, rahastuse mõjutamine või muu).

5. RAHVUSVAHELISED ÖPPURID

5.1. Rahvusvahelistele kraadiõppuritele tuleb tagada ligipääs arstiabile sarnastel tingimustel Eesti ülejäänud elanikega.

Põhiline probleem välistudengite jaoks meditsiiniteenuste kättesaadavusel on keelebarjäär nende ja meditsiinilise personali vahel. Isegi kui mõlemad osapooled räägivad inglise keelt, on spetsiifilistest terminitest arusaamine keeruline nende jaoks, kes ei räägi inglise keelt emakeelena. Välistudengil on keeruline leida ka perearsti, kes oleks valmis teda teenindama, mis võib olla põhjustatud nii keelelistest kui ka kultuurilistest teguritest.¹¹ Ühe lahendusena võiks suunata residentide välismaal praktikale.

5.2. Rahvusvahelistele üliõpilastele peab olema tagatud info nende õiguste ja kohustuste kohta ning info, kelle poole pöörduda oma õiguste kaitseks nii ülikooli kui ka riigi tasandil.

Hetkel ei arvesta kõrgkoolid alati rahvusvaheliste üliõpilaste eripäradega (õigusruum, kust pärit ollakse; kumbed ja nii edasi). Sellest tulenevalt tekivad paljud kommunikatsiooniprobleemid ning kohustuste ja õiguste kommunikeerimisel tekib tõrkeid. Kommunikatsioonis tuleb arvesse võtta selle sihtrühma eripära.

Ülikoolid peavad rahvusvahelistelt üliõpilastelt regulaarselt küsima tagasisidet lisaks õppekorralduse küsimustele ka eluoluga seotud aspektide kohta.

5.3. Riiklikult prioriteetsetele võõrkeelsetele õppekavadele peab pakkuma õppemaksu vabastusi ning stipendiume võrdsetel alustel nii kohalikele kui ka rahvusvahelistele kraadiõppuritele.

Eestis on tõsine puudus tippspetsialistidest. Me peaksime igati soodustama võimekate välisüliõpilaste siia õppima tulemist.

5.4. Senisest tulemuslikumalt tuleb tegeleda rahvusvaheliste kraadiõppurite integreerimisega tööturule ja ühiskonda tervikuna.

Rahvusvahelistumist on nähtud kõrghariduse suunana juba pikalt, kuid vähem on mõeldud sellele, missugust väärtust annavad rahvusvahelised kraadiõppurid Eesti ühiskonnale laiemalt. Samas on olemasolevad rahvusvahelised kraadiõppurid riigile potentsiaalne resurss kõrgharitud spetsialistide näol, kes on Eesti ühiskonnaga tuttavad, juba teatud määral kohanenud ja kelle haridusse on panustatud. Seetõttu on oluline panustada rahvusvaheliste kraadiõppurite integreerimisse nii Eesti ühiskonda kui ka tööturule. Kuigi Eestis on seadusandlikult loodud mitmeid stiimuleid, et rahvusvaheline tudeng peale kraadi omandamist Eestisse jääks, siis on takistuseks tihti erialase töö leidmine. Siinkohal on oluline ka rahvusvaheliste kraadiõppurite kui potentsiaalsete töötajate tutvustamine tööandjate, vähendamaks nende eelarvamusi ja hirme ning nägemaks rahvusvahelisi kraadiõppureid kui lisandväärtust.

¹¹ Tänav, T; Villenthal, A. 2017. Rahvusvaheliste tudengite teadlikkus pakutavate tugiteenuste kohta. SA Archimedes.

<https://eyl.ee/wp-content/uploads/2018/04/Rahvusvaheliste-tudengite-teadlikkus-pakutavate-tugiteenuste-kohta.-Koostanud-E%C3%9CL-T%C3%B5nis-T%C3%A4nav-Anneli-Villenthal.pdf>

6. DISKRIMINEERIMINE

EÜL on vastu diskrimineerimisele soo, vanuse, rassi, nahavärvuse, päritolu, usutunnistuse, seksuaalse identiteedi, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi tõttu Eesti hariduses ja ühiskonnas laiemalt.

6.1. Riigi ja kõrgkoolide ülesandeks on edendada soolist võrdõiguslikkust ühiskonnas ja vähendada sooliste lõhede taastootmist haridussüsteemis.

Soolise võrdõiguslikkuse seaduse järgi on haridusasutustel eriline kohustus edendada soolist võrdõiguslikkust. Samas ei ole kõrgkoolid soolise võrdõiguslikkuse edendamisel EÜLi hinnangul piisavalt initsiatiivi võtnud. Siinkohal on oluline sooliste lõhede vähendamine nii ühiskonnas kui asutuse siseselt. Samuti on vajalik, et kõrgharidusasutused on soolise võrdõiguslikkuse eestkõnelejad ühiskonnas. Konkreetsemalt tuleb tähelepanu pöörata nii erialade vastuvõtu turundamise sooliste aspektidele, võimalustele karjäärimudelid ja töökorralduses ning soolise võrdõiguslikkuse monitoorimisele asutusesiseselt.

6.2. Kõrgkoolid vastutavad üliõpilaste heaolu eest kõrgkoolis ning tagavad, et iga tudeng saab end kõrgkoolis turvaliselt tunda.

Kõrgkoolid vastutavad üliõpilaste heaolu eest kõrgkoolis ning peavad tagama, et iga tudeng saab end kõrgkoolis turvaliselt tunda. Igas kõrgkoolis peab olema diskrimineerimisjuhtumite lahendamist sätestav kord, mis on kättesaadav kõigile üliõpilastele ja töötajatele. Diskrimineerimist puudutavatele juhtumitele kõrgkoolis peab järgnema kõrgkooli vastava distsiplinaarorgani poolne reaktsioon või seisukoht. Erilist tähelepanu ja abi selles küsimuses vajavad rahvusvahelised õppurid.

7. ÜLIÕPILASED TÖÖTURUL

7.1. Kõrgkoolides peab olema kasutusel paindlik ja tõhus praktikakorralduse süsteem, mis arvestab ka erivajadusega ja rahvusvaheliste üliõpilaste vajadustega. Kõrghariduse omandamine peab looma tudengile võimaluse pakkuda tööjõuturul konkurentsi üliõpilase eripärast olenemata. Sisuline praktika ning hästi koordineeritud, paindlik ja süsteemne praktikakorraldus on kasulik nii üliõpilasele, ettevõtjale kui ka kõrgkoolile.

Kõrghariduse omandamine peab tudengile looma kõik eeldused tööjõuturul konkurentsivõimelisuse tekkimiseks. Soovime, et tööjõuturg areneks koostöös kõrgharidusinstituutidega; seda muuhulgas praktika valdkonna mitmepoolse arendamise kaudu. Üks erialase kogemuse omandamise viise lisaks praktilisemale õppele on eesmärgistatud praktika õpingute ajal. Tõhus praktikakorraldus peaks innustama üliõpilast ning mitte piirama teda majanduslikult ja/või ajaliselt (näiteks oleks võimalik teha õppetöö ajal). Praktika olemasolu õppekavas võimaldab tudengil selle sooritamisel omandada teadmisi ja oskusi, mis tulevad talle tööturul konkureerimisel kasuks, samuti on praktika kaudu võimalik kõrgkoolidel ning tööandjatel oma mainet kujundada. Samuti on praktika hea viis kõrgkoolidel ning tööandjatel tekitada suuremat teadmusvahetust. Ettevõtetega/tööandjatega koostöö lihtsustab üliõpilastel tööturule siseneda, tekitab kindlustunnet teadustöö tegemisel ning tuleviku suhtes. Tihedam koostöö leevendaks suure tõenäosusega ka teaduse rahastamise probleemi Eestis. Kõrgkool peab praktikat väärtustama ja kindlustama selle kvaliteedi, integreerides selle õppekavadesse ning töötades välja praktikakorralduse, mis sätestab sisu, eesmärgi ja hindamiskriteeriumid erinevate praktikamudelite lõikes.

7.2. Tasustatud õppepuhkuse aega tuleb pikendada 30ni päevani kalendriaastas.

Hetkel on üliõpilasel võimalik võtta tasustatud õppepuhkust 20 päeva kalendriaastas, mis peab võimaldama osaleda nii loengutes, seminarides (kontaktõppes) kui ka eksamitel ning arvestustel. 20 päeva õppepuhkust võimaldab osaleda kontaktõppes, ent sellest ei piisa eksamiteks-arvestusteks valmistumisele ning nende sooritamisele kuluva aja katmiseks ega ka sel juhul kui õppetöö toimub iganädalaselt või igapäevaselt. See aga on oluline takistus töötamise kõrvalt õpingutele pühendumisele, mistõttu omandatavate teadmiste kvaliteet kannatab.